

Advies met betrekking tot bestrijding van
accidenteel ingevoerde zwarte weduwen
Latrodectus spp. in Vlaanderen

Nummer: **INBO.A.2009.117**
Datum: **27 mei 2009**
Auteurs: **Tim Adriaens**
Contact: **tim.adriaens@inbo.be**
02/558.18.15

Met medewerking van: Prof.Dr. Dries Bonte (UGent)

Geadresseerden: **Kabinet van Vlaams minister van Openbare Werken, Energie,
Leefmilieu en Natuur
Dhr. Jan Verheeke
Koning Albert II-laan 20 b1, 1000 Brussel**

Aanleiding

Recent internationaal onderzoek voorspelt dat het aantal ingevoerde exotische spinnen in Europa zal blijven toenemen, voornamelijk onder invloed van toenemend vrachtvervoer en klimaatwijziging. Meer dan 70% van deze soorten hebben hun habitat in de nabijheid van mensen zodat ook mag verwacht worden dat onder de nieuwkomers een aantal medisch belangrijke spinnen zullen zitten (Kobelt & Nentwig, 2008).

Naar aanleiding van de vondst van Australische zwarte weduwen *Latrodectus hasselti* op een bedrijventerrein in Bree (1999) en recente meldingen van Amerikaanse zwarte weduwen *L. mactans* binnengelopen bij de Antwerpse Zoo, uit de Belgische Arachnologische Vereniging ARABEL haar bezorgdheid over deze problematiek (Van Keer, 2009). De vereniging is van mening dat de bestrijding van ingevoerde spinnen, in het bijzonder de synantropen *Latrodectus* soorten, omwille van medische en ecologische risico's bijzondere aandacht verdient van het beleid.

Zoals blijkt uit de gegevens van Arabel is de introductie van *Latrodectus* hoofdzakelijk van niet-intentionele aard. Eén geïdentificeerde pathway waarlangs de spinnen binnenkomen is de handel in (old-timer) wagens. Introducties gebeuren vaak ongezien. Daarbij stellen zich de volgende problemen:

- handelaren zijn schaars met informatie over geïnfekteerde producten
- ontsmetten van containers blijkt in het geval van deze soorten lastig

Inschatting

In de aanbevelingen wordt gesteld dat opname van gevaarlijke exoten als zwarte weduwe op de *zwarte lijst* opportuun is. Een officiële zwarte lijst (invoerverbod en verbod op bezit) van invasieve soorten met juridische kracht bestaat vooralsnog niet maar werd door federaal minister Paul Magnette aangekondigd voor twintig soorten. Deze zwarte lijst zal gebaseerd zijn op de risico-analyse met het ISEIA (Invasive Species Environmental Impact Assessment) protocol (Branquart, 2007; Branquart, 2009) (<http://ias.biodiversity.be/ias/definitions#list>). Het zal daarbij gaan om soorten die in de volgende klassen figureren:

- A0 (alarm lijst): nog niet in België vastgesteld en grote ecologische impact
- A1 (zwarte lijst): grote ecologische impact en geïsoleerde populaties in België

Voor de genoemde *Latrodectus* soorten (evenals voor andere vertebraten) werd voorlopig geen ecologische risico-inschatting gemaakt. Dit werk is wel in voorbereiding (mond. med. E. Branquart). Afgaande op de indeling in categorieën, zal de zwarte weduwe echter niet op één van beide bovenstaande lijsten terechtkomen.

Over de ecologische impact (concurrentie, predatie) van ingeburgerde zwarte weduwes is niets bekend. Hoewel competitieve displacement van bepaalde bij de mens levende inheemse spinnen (vb. *Steatoda* spp.) door exoten vermoed wordt

(Smithers, 1990; Van Keer & Van Keer, 2006), is het bewijs hiervoor bij gebrek aan onderzoek voorlopig zwak. De inschatting van spinnenspecialisten is dat de te verwachten ecologische impact van *Latrodectus* soorten eerder gering is (mond. med. Prof. Dr. D. Bonte, UGent). Bovendien zijn van *Latrodectus*, i.t.t. andere spinnensoorten (Van Keer & Van Keer, 2001; Van Keer & Van Keer, 2003; Van Keer 2007), voorlopig geen permanente vrij levende populaties bekend in Vlaanderen.

Het op 15 mei jl. door de Vlaamse Regering goedgekeurde soortenbesluit vermeldt (Art28 §2) dat voor invasieve soorten een beheerregeling kan opgemaakt worden die ondermeer de volgende maatregelen kan bevatten :

1° het uitvoeren van sensibiliseringsacties, daarbij inbegrepen het uitbrengen van codes van goede praktijk;

2° het verrichten, het laten verrichten of het opleggen van specifieke beheers- of bestrijdingsacties;

3° het sluiten van overeenkomsten met provinciale of lokale overheden of met rechtsonderhorigen, organisaties of verenigingen, met het oog op het opzetten van regionale of plaatselijke beheer- of bestrijdingsacties;

4° als het gaat over invasieve soorten, het beperken of verbieden van het onder zich hebben, het vervoeren, het verhandelen of het ruilen, te koop of in ruil aanbieden van specimens of eieren van de soorten in kwestie.

Conclusie

- De gezondheidsrisico's gepaard gaande met *Latrodectus* introducties staan buiten kijf. Het mag duidelijk zijn dat een goede sensibilisering van sectoren die met een reëel introductierisico te maken krijgen blijvend noodzakelijk is. Een centraal aanspreekpunt, centraal meldpunt en een code goede praktijk (melding, wegvangst, vernietiging...) voor deze organismen ontbreekt momenteel. Het nieuwe soortenbesluit biedt hier eventueel mogelijkheden voor onder de vorm van de beheerregeling.
- Over de ecologische risico's verbonden aan de introductie van *Latrodectus* en van andere al ingeburgerde exotische spinnensoorten is voorlopig geen onderzoek bekend. Gelet op de gezondheidsrisico's is het hanteren van het voorzorgbeginsel hier echter aangewezen.
- Een handelsverbod, zoals bedoeld voor "zwarte lijst"-soorten is voor zwarte weduwes minder aan de orde. Het houden van deze soorten als gezelschapsdier gebeurt slechts zeer sporadisch in Vlaanderen (mond. med. K. Van Keer) en houders dienen hiervoor een milieuvergunning klasse 2 te verkrijgen (VLAREM II) (De Pue et al., 2008).
- Gezien het toenemend risico op introducties en de kans op inburgering is de uitbouw en ondersteuning van een monitoringprogramma (naar analogie met exotische muggen die als vector kunnen fungeren voor tropische ziektes) voor exotische spinnen op risicolocaties voor introductie wenselijk. Dit kan fungeren als een early-warning systeem zodat bij introducties van medisch belangrijke spinnensoorten (o.a. *Loxosceles*, *Latrodectus*, *Atrax*, *Phoneutria*) snel kan ingegrepen worden.

Referenties

- Branquart E. (2007). ISEIA protocol. Guidelines for environmental impact assessment and list classification of non-native organisms in Belgium.
- Branquart E. Alert, black and watch lists of invasive species in Belgium. Harmonia version 1.2, Belgian Forum on Invasive species.[Electronic resource]
URL: <http://ias.biodiversity.be> Last update: 2009.
- De Pue E. et al. (2008). Milieuzakboekje, leidraad voor de milieuwetgeving in Vlaanderen. 22ste herwerkte editie 2008-2009. Kluwer, Mechelen.
- Kobelt M. & Nentwig W. (2008). Alien spider introductions to Europe supported by global trade. *Diversity and Distributions* 14(2): 273-280.
- Smithers P. (1990). A survey of spiders from houses in the Plymouth area. *Newsl.Br.Arachnol.Soc.* 59: 4-5.
- Van Keer K. (2009). Waarom bestrijdende maatregelen zich opdringen in het geval van ingevoerde Zwarte weduwen (*Latrodectus* spp.). Ongepubl. Nota.
- Van Keer K. & Van Keer J. (2003). In België aangetroffen exoten (Araneae) uit de collectie J. Van Keer. *Nieuwsbr.Belg.Arachnol.Ver.* 18(2-3): 78-83.
- Van Keer K. & Van Keer J. (2001). Ingeburgerde exotische trilspinnen (Araneae: Pholcidae) in Antwerpse haven en enkele algemene bedenkingen bij spinnenmigratie. *Nieuwsbr.Belg.Arachnol.Ver.* 13(3): 81-86.
- Van Keer K. & Van Keer J. (2006). Verrassende spinnenrijkdom in Antwerpse binnenstad, kapstok voor ecologisch beheer van stedelijk groen. *Natuur.Focus* 5(1): 17-21.